

και κοινής πάλης για την προώθηση μιας νέας εκδοχής σ' όλα τα επίπεδα της ζωής. Είναι πρόβλημα επαναστατικής θεωρίας και πρακτικής. Είναι το βαρύτερο γάντι, που μόνο μια επαναστατική αριστερά θα μπορούσε να σηκώσει.

Στάθης Σωτηρίου

1. Βλ. Σ. Ελευθερίου: «Ο Ελληνικός καπιταλισμός: προβλήματα και διλήμματα» Τετράδιο 2-3 Φθινόπωρο '81.
2. Βλ. Σ. Σωτηρίου: «Προσεγγίσεις σχετικά με το σημερινό κίνημα αμφισβήτησης» Τετράδιο 2-3 Φθινόπωρο '81.

Ν.Δ.: στην αντιπολίτευση για ανάρρωση;

Η μετατόπιση της Ν.Δ. από την κυβέρνηση στην αντιπολίτευση, μεταξύ των άλλων, αναζωπύρωσε τη συζήτηση για τις μεταλλαγές της ιδεολογικοπολιτικής της φυσιογνωμίας. Πολλοί είναι αυτοί που κάνουν τη διάκριση ανάμεσα στην πρώτη φάση της Ν.Δ., όπου παρατηρήθηκε μια σχετικά τολμηρή απόπειρα εκσυγχρονισμού και στη δεύτερη, όπου οι εκσυγχρονιστικές τάσεις μπήκαν σε κρίση. Πολλοί ακόμα συνδέουν την πρώτη φάση με τον αρχηγικό ρόλο του κ. Καραμανλή στο κόμμα και την επιβολή των πολιτικών του επιλογών, ενώ τη δεύτερη, με την αποχώρησή του και τη ροπή συντηρητικοποίησης που αποδεσμεύτηκε.

Η πρώτη διάκριση σαν διαπίστωση είναι αναντίρρητα σωστή. Η ερμηνεία όμως που δίνεται θεωρούμε πως είναι μόνο η μια πλευρά της αλήθειας.

Η διάρθρωση των κρατικών μηχανισμών στην Ελλάδα παρουσιάζει χρόνια προβλήματα δυσκαμψίας. Αυτό που ονομάζεται «κράτος της δεξιάς», από τον τρόπο δόμησής του λειτουργεί ανασταλτικά, αν όχι υπονομευτικά, ακόμα και στις προσπάθειες πρόωξης της Νεοδημοκρατικής εκσυγχρονιστικής στρατηγικής. Προς την ίδια κατεύθυνση λειτουργεί και το σύστημα των κοινωνικοταξικών συμμαχιών που στήριζε τη δεξιά, όσο κι αν μεταδικτατορικά παρατηρήθηκαν αξιοσημείωτες ανακατατάξεις. Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες δεν είναι παράδοξο λοιπόν, που ορισμένες αναγκαίες μεταρρυθμίσεις απόκτησαν ριζοσπαστικό περιεχόμενο, ανατρέποντας ισορροπίες που συναρθρώνουν το πλαίσιο κυριαρχίας της δεξιάς.

Η νοσηρότητα που χαρακτήριζε τη διακυβέρνηση της Ν.Δ. (ρουσφέτι, προνόμιο, διαφθορά) δεν ήταν μόνο ζήτημα ηθικής τάξης, κατάλυσης δηλαδή της αρχής της αξιοκρατίας. Ούτε μόνο ζήτημα πολιτικών συνεπειών απ' αυτή την κατάσταση, διάλυση δηλαδή της εμπιστοσύνης των πολιτών στο «κράτος δικαίου». Ήταν επίσης ζήτημα υπονόμησης της ίδιας της κυβερνητικής πολιτικής. Η αυτουπονόμηση προκύπτει σαν αποτέλεσμα της αντιφατικής προσπάθειας να ανταποκριθούν ταυτόχρονα και στις ανάγκες μιας συγκροτημένης εκσυγχρονιστικής στρατηγικής, αλλά και στις ανάγκες διατήρησης της εκλογικής τους πελατείας και γενικότερα των ερεισμάτων τους.

Αυτός είναι ο λόγος που η εκσυγχρονιστική εκδοχή της Ν.Δ. είτε με τον κ. Καρα-

μανλη, είτε χωρίς αυτόν, δε μπορεί να ξεπεράσει ορισμένα στενά όρια. Μόνο μια ριζική αναδιάρθρωση του παραδοσιακού συστήματος συμμαχιών θα έκανε εφικτό κάτι τέτοιο. Τέτοια αναδιάρθρωση όμως δεν πραγματοποιείται παρα μέσα από κοινωνικούς μετασχηματισμούς και με μεγάλο πολιτικό κόστος. Και μόνο η αναπροσαρμογή των ιδεολογικών συνιστωσών και το ξεπέρασμα της παραδοσιακής κομματικής νοοτροπίας είναι δυσεπίλυτο πρόβλημα. Οι προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση πριν μερικά χρόνια διαμόρφωσαν ένα ευνοϊκό κλίμα, που όμως ανατράπηκε από τα πρόσφατα ακροδεξιά ανοίγματα που υπαγόρευσαν η στείρα προεκλογική λογική των ποσοστών και οι εσωτερικές πιέσεις. Πρόκειται για μια στρατηγικής σημασίας λάθος κίνηση που θα υπονομεύσει κάθε νέα προσπάθεια ανανέωσης της Ν.Δ.

Είναι γεγονός ότι η Ν.Δ. βρίσκεται σε σταυροδρόμι. Η οξυτάτη κρίση που παρατηρήθηκε στους κόλπους της κι οδήγησε στην αλλαγή της ηγεσίας, παρ' όλο που ήταν συνυφασμένη με προσωπικές φιλοδοξίες κι αντιθέσεις, αντανάκλα έστω και μ' έναν παραμορφωτικό τρόπο, τα διλήμματα που υπάρχουν στη σφαίρα των στρατηγικών επιλογών. Ο ένας δρόμος είναι η πεπατημένη της παραδοσιακής δεξιάς. Ταιριάζει περισσότερο στη νοοτροπία της πλειοψηφίας των στελεχών και της βάσης, προσφέρεται στις ανάγκες μιας δυναμικής αντιπολίτευσης, αλλά οι νέες πραγματικότητες της ελληνικής κοινωνίας τον κάνουν ανιστορικό.

Η Ν.Δ. εγκλωβισμένη στις αντιφάσεις της, στάθηκε ανίκανη να δώσει διεξόδους στη σημερινή κρίση. Το αδιέξοδο λοιπόν, δεν ήταν μόνο ιστορικό αλλά και πολιτικό. Βιώθηκε σαν τέτοιο, όχι μόνο από τις λαϊκές τάξεις και τα μεσοστρώματα που μετατοπίστηκαν πολιτικά στο ΠΑΣΟΚ, αλλά και από δυναμικές μερίδες της άρχουσας τάξης. Εκτιμάμε ότι και με αρχηγό τον Ε. Αβέρωφ, η Ν.Δ. είναι υποχρεωμένη να αποδεχτεί το ρόλο της αξιωματικής αντιπολίτευσης και να τον ασκήσει συγκρατημένα, ιδιαίτερα στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής. Μ' αυτόν τον τρόπο και από τη νέα της θέση θα συνδράμει στην ενίσχυση της λειτουργικότητας των θεσμών του πολιτεύματος, που εγγυάται όχι μόνο τυπικά ο σημερινός πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Αυτή η κατάσταση από την φύση της ευνοεί την ανανέωση του κόμματος προς μια σύγχρονη κεντροδεξιά εκδοχή, που αναντίρρητα θα σφραγιστεί από τη ρευστότητα των συσχετισμών της μεταβατικής περιόδου που διανύει, αλλά και από την ιδιαιτερότητα του προσωπικού στυλ του νέου αρχηγού.

Δεν θα ήταν περιττό να σημειωθεί, ότι οι παραπάνω εκτιμήσεις γίνονται με την προϋπόθεση ότι δεν θα πραγματοποιηθούν εντυπωσιακές αλλαγές στο πλαίσιο συνείνεσης και ανοχής προς την κυβέρνηση, όχι τόσο του εκλογικού σώματος, όσο των στρατηγικής σημασίας παραγόντων της ελληνικής κοινωνίας.